

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 212
Podseria: teatr

ANNA

LUTOSŁAWSKA-JAWORSKA

Polecana/Omawiana książka:

- [1] **Anna Lutosławska-Jaworska: Biegnij w stronę księżyca, Wydawnictwo AUSTERIA, Kraków 2021.**
  - [2] **Anna Lutosławska-Jaworska: Niedyskretnie. Prawdziwe historie. Wydawnictwo WAM, Kraków 2015.**
  - [3] **Anna Lutosławska-Jaworska: Skojarzenia znalezione w brulionie. Wydawnictwo WAM, Kraków 2014.**
-

Polecana książka [1] to jedna z takich, które warto, a wręcz trzeba przeczytać. Pani Lutosławska¹ pod koniec kariery grywała w znanych serialach jak *Barwy Szczęścia*, czy *Klan*, zatem miała miliony fanów. Była również **pedagogiem w krakowskiej PWST², na Uniwersytecie Jagiellońskim i Akademii Ignatianum³**. Pisywała do "Dziennika Polskiego", "Teatru" i "Sceny". Reżyserowała sztuki kameralne i wydawała bajki dla dzieci. Są zatem kręgi czytelników i widzów, które Ją dobrze znają.

Była też pisarką – przykładowe książki [2,3] są tylko polecane, ale można wyklikać wiele innych. Malowała i fotografowała – zatem trudno powiedzieć, która działalność jest najważniejsza. Poniżej podano linki do trzech podcastów, gdzie

---

¹ <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1512357%2Czmarla-anna-lutoslawska-jaworska-znana-aktorka-miala-94-lata.html>;

² <http://www.ast.krakow.pl/uczelnia/>; dziś to Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego.

³ <https://www.ignatianum.edu.pl/>; o uczelni w Krakowie.

można Jej posłuchać np. recytuje wiersze lub mówi o sobie – zaznacza iż grała role Szekspirowskie, w sztukach Słowackiego, Wyspiańskiego oraz Brechta. Miała życie spełnione – jak by się mogło wydawać....

Nasza seria dotyczy pań pracujących naukowo, wykładowczyń wyższych uczelni itd. Zatem dzięki pracy w wyżej wymienionych uczelniach umieszczamy Jej sylwetkę w naszej serii. Jak mówi w jednym z podcastów – wyjechała ze swoim mężem na pięć lat do Algierii – gdy powrócili do Polski, Ona już nie wróciła do pedagogiki, zaczęła więcej pisać, co zaczęło się właśnie w Algierii.

Książka ma 111 stron, mały format papier o kolorze kremowym, są tam elementy autobiografii, ale jest nietypowa. To jakby wydzieranka, impresjonistyczny obraz Jej życia. Rozdziały są krótkie 2,3 lub 4 strony, nie ma chronologii.

Nasza Bohaterka była Żydówką, przeżyła Holokaust. Z Wikipedii cytujemy: << Urodziła się 18 lipca 1927r. jako Maria Anna Redlichówna. Jej rodzicami byli: Sława z domu Płachcińska, malarka oraz Zygmunt Redlich, urzędnik w Dyrekcji Okręgowej PKP, aktor w teatrach amatorskich Związku Zawodowego Kolejarzy>>. Zatem widzimy jak silnie wpływała na Nią tradycja rodzinna. Zmarła 19 grudnia 2022r. w Krakowie, przeżywszy 95 lat. Nie minął nawet rok od tego momentu.

Wiele rozdziałów odnosi się do Jej przeżyć z okresu wojny. Okazuje się iż od wspomnień nie da się oderwać, uwolnić, choć minęło około 80 lat. Zatem ciągle są powroty do dzieciństwa/młodości w czasach Niemieckiego najazdu na Polskę i dużą część Europy. Zaczyna się na stronie 7 od: „Zamiast wstępu. CURRICULUM VITAE”. Uczyła się w szkole im. Żeleńskiego tańca i gry na fortepianie. Publicznie wystąpiła po raz pierwszy w 1937r. Potem wojna. Tata pojechał z dyrekcją PKP na wschód – już 5-tego września 1939r. Wywieziony na Sybir, wyszedł z ZSRR z armią Andersa, walczył pod Monte Casino, potem ranny leczył się w Edynburgu.

Książka jest dedykowana „braciszkowi Jurkowi”, a zatem zostali we trójkę z mamą. Z czego żyć? Sprzedawali po kolei wszystko: biżuterię, srebro stołowe, meble, futro taty... W końcu wypiekały z mamą rurki z kremem i ptysie. Nie podaje szczegółowo

jak przeżyły – Ona nawet chodziła na tajne komplety (gimnazjum) oraz nawet brała lekcje gry na skrzypcach...

Kraków był wolny od Niemców w lutym 1945r. Z mamą szukały informacji o teatrach chodząc – jak pisze w okolicie teatrów!!! Dziś w erze Internetu brzmi to wręcz dziwnie. Wielu nie rozumie historii. Zdała egzamin wstępny – miała 18 lat. Profesorowie to m.in. Maria Dulęba⁴, Juliusz Osterwa⁵ – legendarny przedwojenny aktor teatralny, Janusz Warnecki⁶. Kolegą z roku był Tadeusz Łomnicki. W 1946r. do Polski wrócił ojciec. No, cóż jako andersowiec – skierowany na przymusową emeryturę mimo iż miał 45 lat.

Po studiach podjęła pracę w Teatrze Dramatycznym we Wrocławiu. Jak pisze wyszła za mąż za Romana Lutostawskiego⁷ i mieli synka. Grała dużo – jak pisze: „11 razy mocowałam się z [...] GIGANTEM”, czyli grała w sztukach Szekspira. Łącznie grała przez 35 lat, z 5-cio letnią przerwą na życie w Algierii. Syn skończył historię sztuki na UJ, został znakomitym i cenionym fotografikiem (Bolesław Lutostawski⁸). Grała ponad 100 ról w teatrach (Ajschylos, Sofokles, Brecht, Shaw, Fredro...). W 2023 mamy rok FREDRY – okoliczne teatry go nie grają, a w Katowicach za to jest sztuka „Węgla nie ma”⁹; muszą mieć szaloną frekwencję.

Brechta wystawił teatr amatorski ATH w Bielsku-Białej. W Weimarze¹⁰ będzie Ibsen we wrześniu. Teatr Polski w Bielsku-Białej ma prawie 100% frekwencję, można kliknąć na jego repertuar.

Pani Anna grywała też monodramy – m.in. Cudzoziemka Marii Kuncewiczowej – trzy nagrody na festiwalach, objazd Polski i Europy – do centrów polonijnych, z dobrą opinią autorki – która jest bohaterką odcinka nr 134. W serii nie streszcza się książek – jest wiele do doczytania.

Jej drugi mąż zapewne był inżynierem, znał francuski ‘perfekt’ zatrudnili go Algierii przy budowie huty. Mieszkali w Algierii 5 lat. Ciekawy zbieg okoliczności

---

⁴ <http://www.dziennikteatralny.pl/artykuly/maria-duleba-1881-1959.html>;

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Osterwa; zmarł w 1947 roku.

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Warnecki; o aktorze.

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Lutos%C5%82awski; wnuk Jana Lutostawskiego - słynna rodzina szlachecka/inteligencka, patriotyczna.

<https://www.muzeum-drozdowo.pl/>; w dworze LUSŁAWSKICH w Drozdowie – dziś jest muzeum.

⁸ <https://www.boleslawlutoslawski.co.uk/moja-historia>; warto kliknąć na JEGO stronę.

⁹ <https://teatrslaski.art.pl/spektakle/>; otwierano 23.06.2023.

¹⁰ <https://www.nationaltheater-weimar.de/de/spielplan.php?MONTH=9&YEAR=2023>; plan wystawień na 09.2023.

miasto nazywa się Annaba¹¹. Tam napisała wiele książek, malowała, zwiedzali – m.in. „Żony spadające z nieba”, „Ojcowie i matki”, „Czy Św. Franciszek mieszkał w Asyżu?”..

Rozdziały książki [1] nie mają numerów, mają tytuły – pierwszy „Biegnij w stronę księżycy” – zaczyna się od słów: „W 1942 roku w Gorlicach likwidowano getto. Wywożono Żydów, na stacji dantejskie sceny...” a Ona była u wujka Staszka, „zbierając len i obżerając się chlebem z masłem i serem”. Tekst jest niezwykle ekstensjonalny, nie da się nawet opowiedzieć – trzeba czytać oryginał. Słowo „likwidowano” jest porażające.

W styczniu 1942 odbyła się tzw. Konferencja w Wannsee¹², gdzie dygnitarze Hitlera opracowali plan wymordowania 11 mln Żydów!!! Coś potwornego, jeden egzemplarz protokołu zdobyli Amerykanie. Byli tam m.in. Adolf Eichmann (skazany na śmierć w Izraelu) i Rainhard Heydrich (zabity w Pradze). Eseista zwiedzał to „miejsce pamięci” oraz widział dwie inscenizacje brytyjską i niemiecką (3 tygodnie temu) według zachowanego protokołu. W maju br. eseista zwiedzał w Erfurcie „miejsce pamięci” biuro projektowe oraz fabrykę pieców krematoryjnych – kto ma nerwy niech jedzie.... Zabito 6 mln Żydów.

Rozdział - dwie stroniczki, Annie udało się nie być złapanym... Jest i post scriptum – dla czytelników oryginału.

Kolejny rozdział „W parku dworskim”. „Ukrywałam się.” Spotkanie z gestapowcem. Kończy się słowem „Żyję”. Rozmawiała płynnie po niemiecku – warto znać języki obce... Inny rozdział „Okulary” – „Niemcy zabrali pianino”, siostra opisywanej postaci zginęła w getcie. Kolejny – Pani Anna na wszelki wypadek uczyła się przeżegnać i modlitw – z inną ukrywaną Żydówką ... z Rozy Esigman stała się Rozalią Podolską, bo „usynowiła” ją rodzina Podolskich.

To ciekawe – Autorka miała ponad 90 lat i wróciła wspomnieniami do wojny, coś niezwykle wzruszającego.

„Ostatni etap” to słynny polski film i równocześnie tytuł rozdziału, o potwornościach obozu „Auschwitz”. Dobrą koleżanką mamy eseisty była Pani

---

¹¹ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Annaba>; miasto w Algierii.

¹² https://pl.wikipedia.org/wiki/Konferencja_w_Wannsee; info w Wikipedii.

Danuta Czech (poznali się w Krakowie)¹³, pisywały listy całe życie. Eseista bywał w Muzeum 3 razy w życiu – po raz pierwszy w ósmej klasie, wycieczka szkolna, mama zgłosiła się na dodatkową opiekunkę. Kilka uwag o realizacji – w wolne dni „uciekałam do Krakowa, do życia”. Tu wspomina dalszych swoich profesorów: Jan Ciecierski i Zofia Małynicz, a także dalsze koleżanki i kolegów z roku - m.in. Halina Mikołajska (odc. 9/8/) – losy Heroini się przeplatają – to stałe zjawisko w naszej serii. Inni z uczelni to: Irena Babel¹⁴, Andrzej Szczepkowski oraz Stanisław Zaczek.

Obsada [\[edytuj \]](#) [\[edytuj kod \]](#)

Źródło: *Filmpolski.pl*^[4]

- [Wanda Bartówna](#) – jako Helena
- [Barbara Drapińska](#) – jako Marta Weiss
- [Huguette Faget](#) – jako Michele
- [Tatjana Górecka](#)^{MA} – jako lekarka Eugenia
- [Antonina Górecka](#) – jako Anna
- [Maria Winogradowa](#) – jako Nadia
- [Barbara Fijewska](#) – jako Anielka
- [Maria Anna Redlichówna](#) – jako Urszula
- [Alina Janowska](#) – jako Jugosłowianka Dessa
- [Zofia Mrozowska](#) – jako Cyganka
- [Stanisław Zaczek](#) – jako Tadek
- [Władysław Brochwicz](#) – jako Lagerkommandant Hans Schmidt
- [Edward Dziewoński](#) – jako Lagerarzt
- [Kazimierz Pawłowski](#) – jako Gestapochef
- [Zygmunt Chmielewski](#) – jako dostojnik gestapo, towarzyszący międzynarodowej komisji
- [Tadeusz Bartosik](#) – jako gestapowiec, zabijający śpiewającą Polkę
- [Zbigniew Filus](#) – jako członek komisji międzynarodowej, witający się z Lagerarzttem
- [Halina Głuszkówna](#) – jako dyrektor orkiestry

Źródło Wikipedia – fragment obsady filmu *OSTATNI ETAP* – tu nasza Heroina pod nazwiskiem panieńskim

Był film „Romański, Horowitz Homeland¹⁵” kto go widział? W kinie w Bielsku-Białej było 5-6 osób. Jest tam scena, jak 2-3-4-letnie dzieci wychodzą z obozu drogą między drutami, niektóre na rękach zakonnicy. Pan Horowitz wskazuje siebie w tej grupie oraz informuje iż rozpoznała go ciocia, znalazła przez Czerwony Krzyż. Zaopiekowała się nim.

Kolejne rozdziały „Film dokumentalny I” oraz „Film dokumentalny II” – zaczyna się frazą: „Bardzo lubię filmy dokumentalne. Uczciwie.” Eseista też. Warto przeczytać Jej wybory filmów do omówienia w książce. Eseista był ostatnio na dokumencie o Rodzinie Ulmów, też niła frekwencja. Inny film (ostatnio wyświetlany) też wstrząsnął eseistą, ale tytułu nie poda. W Jej przypadku – było o Niemce

¹³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Danuta_Czech; o wybitnej Pani historyk <<autorka monografii *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz*>>.

¹⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Irena_Babel; o aktorce.

¹⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Pola%C5%84ski,_Horowitz._Hometown; dokument.

w Afryce i synie Himmlera¹⁶. Inny wspomniany przez Nią film – to o fotografii z Auschwitz. Tam ciocia Heroiny rozpoznała dziewczynkę z rodziny u dr. Mengele, potwora zabijającego dzieci – uciekł do Ameryki Południowej. Tej dziewczynki nikt już nigdy nie spotkał wśród żywych. Tenże więzień ukrył część archiwum zdjęć – dokumentacji więźniów. Powiedział iż tylko jedna SS-manka popełniła samobójstwo, po pierwszym dniu pracy/służby...

Bielsko-Biała była włączona do Rzeszy pod nazwą Bielitz (a Biała to Bielitz-Ost) tu była pralnia pasiaków oraz w pobliżu w Międzybrodziu dom wypoczynku i rozrywki SS-manów¹⁷. O pralni eseista dowiedział się będąc na kilku iwentach i na premierze sztuki BYBBUK (w Teatrze Polskim) – na kanwie przedwojennego filmu „Dybuk”, który też eseista wtedy oglądał. W scenografii w naszym Teatrze było kilka lin z pasiakami, które ulatywały w górę, czyli „do nieba”. Dziwiłem się – skąd pomysł? Bo tu mamy w tytule dwa BB – jak ‘Bielsko-Biała’, a suszące się pasiaki (??), bo tu była pralnia. Tak mówili twórcy – jednak tematu tego już się w mediach nie podnosi. Kończy się rozdziałem „Tum-bałałajka, czyli rodzynki i migdały”. Grywała monolog na motywach „Mądrości żydowskich” – piękne tłumaczenia Jerzego Ficowskiego poezji ludowej Żydów polskich... grywała w klubach, Uniwersytetach Trzeciego Wieku, a nawet w Klubie Polskim w Londynie – co skończyło się rozmową z Panią Ireną Anders. „[...] obdarowała mnie piękną biżuterią, na szczęście nie złotą, nie mogłabym przyjąć”. Dalej pisze iż miała rozmowę ze słynną Emigrantką, za którą serdecznie dziękuje, ale nie wyjawia szczegółów...

Warto poznać Bohaterkę – książka jest ważna, wzruszająca, nie da się wyjaśnić/ opisać jej genialności.

Książki warto przeczytać – postać Pani Anny Lutosławskiej-Jaworskiej jest pomnikową, ale przeważnie nasze Bohaterki nie mają pomników.

---

¹⁶ <https://portal-polski.pl/kujawianka-zona-niemieckiego-zbrodniarza-heinricha-himmlera-27-stycznia/3588/>; jest zdjęcie rodziny Himmlerów.

¹⁷ http://www.historia.beskidia.pl/2840_miedzybrodzie_quot_solah%C3%BCtte_quot_stare_zdjecie.html; o potwornym miejscu, budynek zburzono.

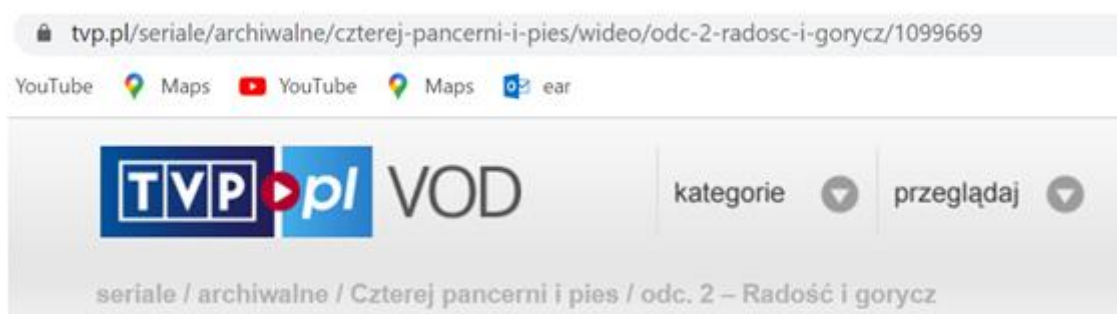

INNE PUBLIKACJE ORAZ LINKI

<https://deon.pl/swiat/zmarla-aktorka-anna-lutoslawska-jaworska-zagrała-min-w-lekarzach-i-ojcu-mateuszu,2368577>; o Bohaterce.

<https://krakow.gosc.pl/doc/8002887.Krakow-Nie-zyje-Anna-Lutoslawska-Jaworska>; informacje.

<https://www.pomponik.pl/plotki/news-anna-lutoslawska-jaworska-nie-zyje-aktorka-zmarla-w-wieku-94,nld,6484587>; nawet na portalu POMPONIK.

Miała rolę drugoplanową w serialu „Czterej pancerni i pies” – ale to tylko ciekawostka. Warto kliknąć, za darmo, odcinki on-line, Ona podejmuje obiadem/lunchem załogę „RUDEGO”, jako na twardo, w majonezie ucieka naszym gierojom...

DO ODSŁUCHANIA

- A. <https://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/anna-lutoslawska-jaworska-aktorka-zmarla>; //do odsłuchania!!!
- B. <https://www.youtube.com/watch?v=v-mm5du3t9Q>; //genialne zdjęcia sprzed wielu lat
- C. <https://www.youtube.com/watch?v=DyC2hsZfzVs>; //spotkanie w Chorzowie!!

The screenshot shows a web browser window with several tabs open. The active tab is 'bonito.pl/produkt/losy-artystow-polskich-w-czasach-niewoli-1939-1954'. The website header includes the Bonito logo, a search bar with the text 'Czego szukasz?', and navigation links for 'KONTO', 'SCHOWEK', and 'KOSZYK'. The main content area displays the book cover for 'Losy artystów polskich w czasach niewoli 1939-1954' by Janina Hera. The cover features a black and white photograph of an empty theater or concert hall. To the right of the cover, the book's details are listed: Author: Janina Hera, Publisher: Arcana, Year of publication: 2019, Binding: twarda (hardcover), and Category: Książki » Historia » I i II wojna światowa. Below the details, there are three green checkmarks indicating: 'Produkt dostępny - 4 szt.', 'Wyślemy 2023.05.15', and 'Darmowy odbiór w 35 punktach Bonito'. A red circular chat icon is visible in the bottom right corner of the product area. The Windows taskbar at the bottom shows the search bar with 'Wyszukaj', several application icons, and system tray information including '12°C' and the date '13.05.2023'.

Castilla-La Mancha Di... x | pons paraje po hiszpańsk... x | gota - tłumaczenie hiszpa... x | wróć na wPolityce.pl x | Losy artystów polskich w... x

bonito.pl/produkt/losy-artystow-polskich-w-czasach-niewoli-1939-1954

Gmail YouTube Maps YouTube Maps ear

☰ **Bonito** Czego szukasz? 🔍 KONTO SCHOWEK KOSZYK

Losy artystów polskich w czasach niewoli 1939-1954 ➔

Janina Hera
**LOS
ARTYSTÓW
POLSKICH**
w czasach niewoli
1939-1954

Autor: Janina Hera
Wydawnictwo: Arcana
Rok wydania: 2019
Oprawa: twarda
Kategoria: Książki » Historia » I i II wojna światowa

Produkt dostępny - 4 szt.
 Wyślemy 2023.05.15
 Darmowy odbiór w 35 punktach Bonito

Wyszukaj 12°C 21:23 13.05.2023

UZUPEŁNIENIE do odc. 11

<https://www.tvp.info/65728760/halina-szwarc-klab-rozpoczela-walke-z-niemcami-jako-nastolatka-jej-historie-opowiada-komiks;>

Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi

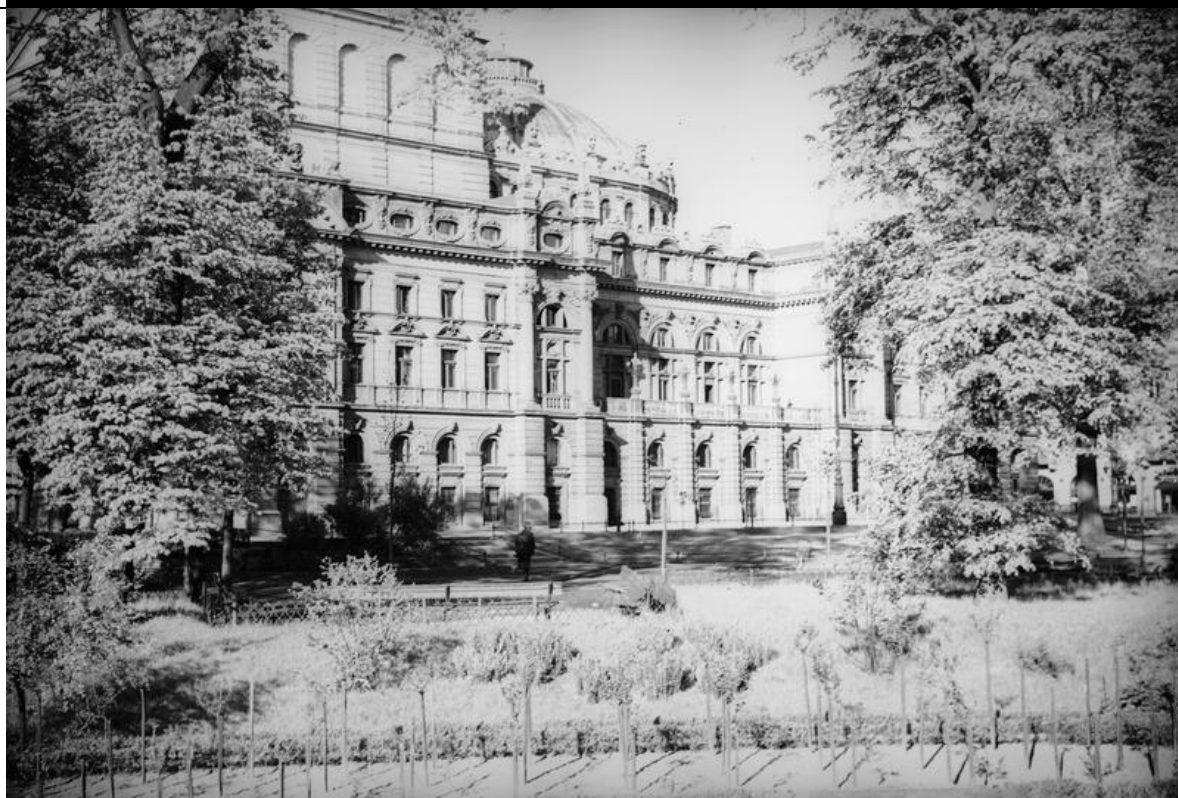

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

Teatr Słowackiego w Krakowie

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Akademia w Teatrze Słowackiego, a w łoży Generał Józef Haller (w cywilu)

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Przemawia pisarz Juliusz Kaden-Bandrowski

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Wykonawcy opery "Tosca" a Teatrze im. Juliusza Słowackiego (październik 1931 rok). Widoczni m.in. dyrygent Bolesław Wallek-Walewski (siedzi 1. z lewej) i dyrektor administracyjny Teatru im. Juliusza Słowackiego Eugeniusz Bujański (siedzi 3. z lewej).

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Stoją od prawej: dyrektor Karol Frycz i reżyser Józef Karbowski – 1939 rok.

BUCHENWALD koło Weimaru**Była niedziela 30 kwietnia 2023r. – rano – niezbyt dużo zwiedzających**

Szydercze hasło inne niż w Auschwitz

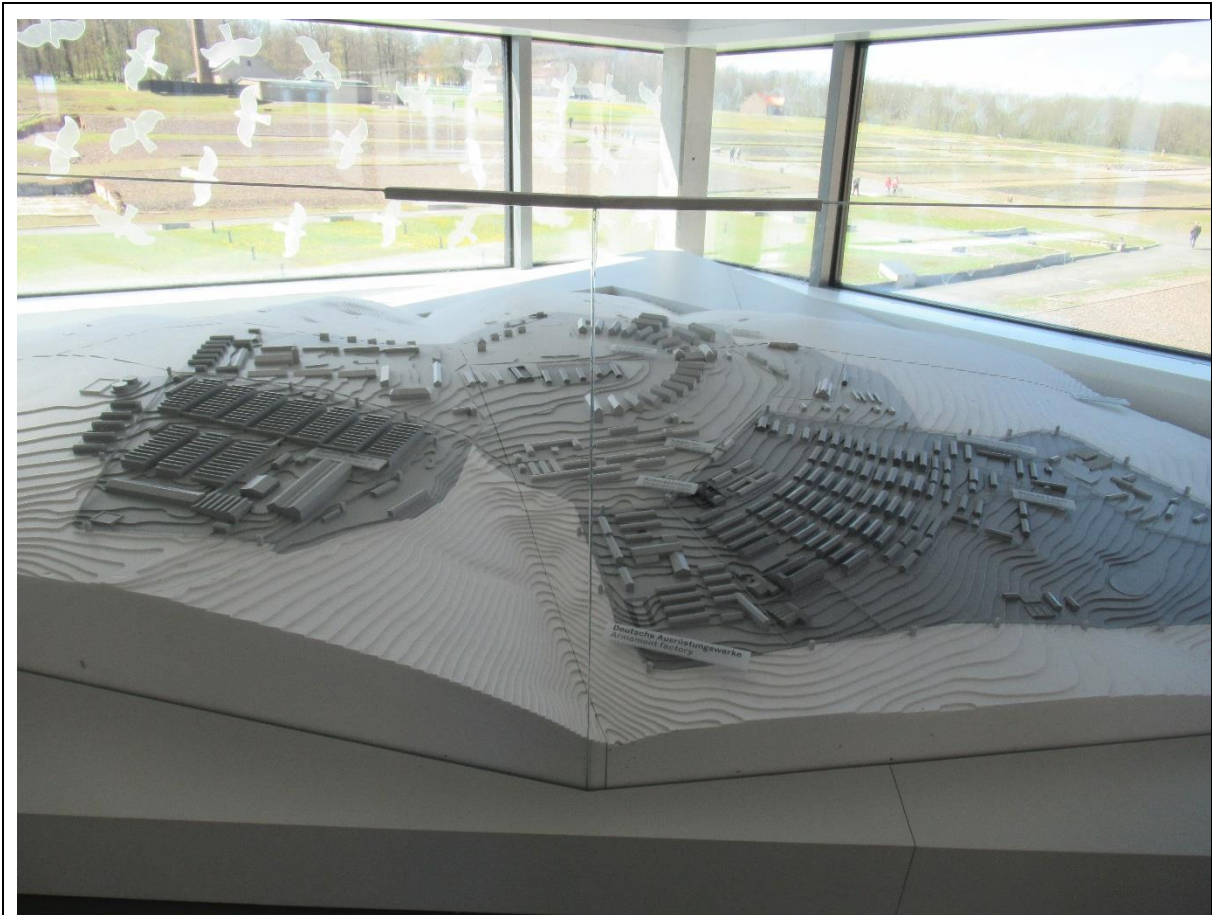

Eseista wracał piechotą bo niedziela – po dwóch godzinach zatrzymał się niemiecki emeryt, który zaryzykował podwieszenie eseisty pod dworzec kolejowy WEIMAR

TEATR W WEIMARZE

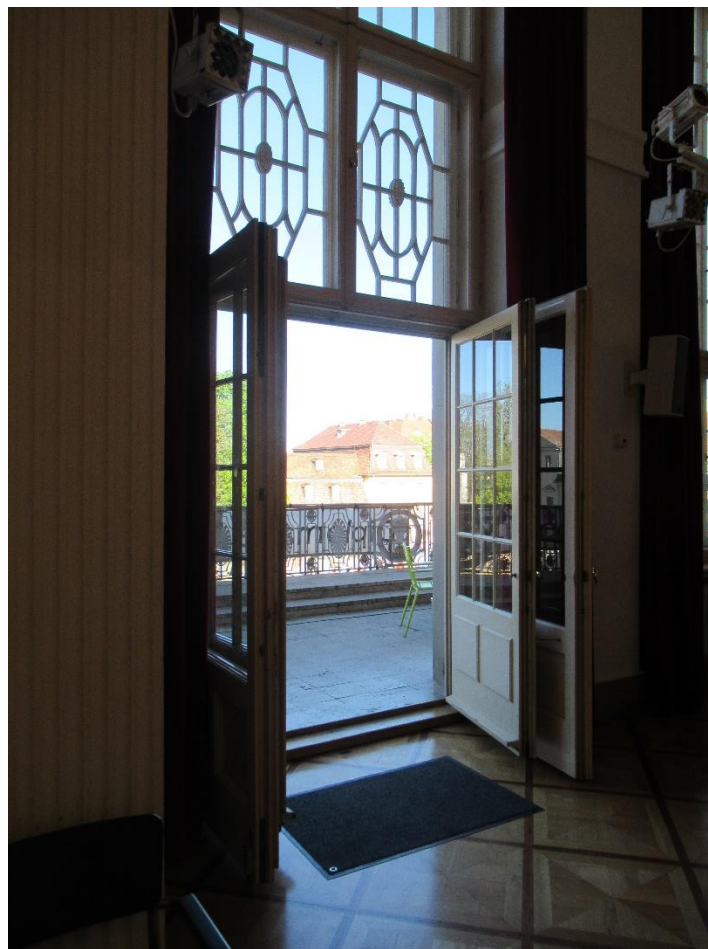

Piękny teatr, ciekawy spektakl CABARET – w myśli porównuje się z kultowym filmem – można podsumować – realizacja jest interesująca...

**Spektakl to „CABARET” - jak słynny, kultowy film z Lizą Minnelli...
dotyczy jakoś – przez przypadek – początków HITLERYZMU w Niemczech !!!!!**

Zdjęcia wykonał eseista Stan Zawiślak oraz z zasobów NAC.

